

Drogarekiko atxekipena eta gizarte-egiturak

Askagintza

Egitura soziala eta toxikomanoei buruzko arazoa azterterakoan, ezinbestekoa deritzagu gure arreta toxikomanoe-tara ez baizik gazteriarengana zuzentzeari. Horrela ez badugu egiten, arriskua bait dago eritzi oker honetan erortzeko, hots: drogari atxekia dagoen gaztea aparteko zirkunstan-zien mende dagoen eta sailkapen-kontzeptu berezian sartu behar den norbait dela uste izatea, eta horrek arazoaren in-postazio irreal batera eramango gintuzke.

1. Gizarte legalaren ukapena

Abiapuntuetariko bat, gazteriaren inguruan idatzi den li-teratura elementalari lotua dagoena, gizartearen ukapena da, zeinaren baitan marginatua eta ezinegonez sentitzen bait da. Ez du, noski, gizartea bera ukatzen, kultura ofizialaren for-mak baizik, zuzenki nahiz zeharbidez ezarri zaizkionak.

Gazteri zati batek leku komun delakoetara erlatibizatzen du gizarteari buruzko kritika; eta, ondorioz, ukapen hori egoera jakin batzuri behin-behinekotasun handiagoa emate-ra mugatzen da, jabetzari dela, bizitz egoitzari, sexuari, filia-zio politikoari, etab.

Baina, gazteriaren beste sektore batetan, bai marginatuenean bai kontzientziatuenean —eta hauen artean droga-kontsumitzaileak sartzen ditugu—, kritika soziala ez da ingurunera edo egitura sekundariotara mugatzen, balore tradizionalizat jotzen ditugunetara baizik, hots: erlijiora, familiara, egitura politikotara, sinbolotara... Gertakizun hauxe da, gurea bezalako gizarte baten barruan larrienetakoa. Hain larria ere, non komunikabideak berak isilerazten edo minimizatzen ahalegintzen bait dira, horri aurka egiteko beldur kolektibo halako bategatik edo bere dimentsio guztian onartzeko inkapazitate, orobat kolektibo, bat balego bezala.

Gazteri sektore honetan, egitura sozialak ez ezen, gainerako pertsonak ere inmoraltzat (*chungos*) joko dituzte, zerbaitetan bereizten badira, egiazko nortasuna kamuflaje handiagoz itxuraldutua agertzea delarik. Praktikan, kontrakultura antzeko batetara iritsiko da, marginazio aktiboa asumituz; gauza nabarmena da hori toxikomano-multzo handi batetan, baina ez da hauen artean bakarririk ematen, nahiz eta agerpen-moduak zeharo ezberdinak izan.

2. «Roll» bat betetzea

Garrantzizko urratsa emana izango da, gazte batek bere marginazio-egoera kontzeptualizatu eta bizitzako betekizun bihurtzen duenean, bertatik eskubide-iturri bat sortuz.

Gizartearen ukapen honek gazteriaren zati batetan antagonismoa sortzen du: zentzu batean nahiz bestean altera litekeena, indibiduo bezala norbaiti buruz protagonismo-jarrera, eta ez gizaki erabat zapalduarena, hartzera eragiten diona; aldiz, gazteriaren beste sektore batek, bere ahuldadea abiapuntutzat hartuz, bertan goxo egiten du, bere zapalkuntzaren narzisismoan eroriz. Horixe bihurtzen du aitzakia, erantzukizun orotatik libre geratzeko, frustrazio guztien errua egitura sozialei egotzen dielarik, bizitz proiektu batetan eta berrerospen pertsonalean parte aktiboa hartzeari uko eginez.

Enuntziatio teoriko hau, aldaketa sozialean protagonista izateko interesik ez erakustean agertzen da praktikan. Gazte askoren artean jarrera hori onartua dago, pasibitateko aitzakia hau delarik, hots: «idealismo»rako bide guztiak itxiak daudela.

Gaztea, honela, pasibitatean jarria aurkitzen da, eta ondotxo daki ezingo diotela jarrera hori eztabaidatu. Egia esan, egitura sozialek ezin puskatuzko sare bat eratu dute, eta nekez aterako da

inor horretatik. Gizartea ez da kritikagarri bakarrik, baizik eta aldatzen zail.

Biktimarena egitea errazago zaie sistemaren erasopean sentitzen diren gazteei, droga jakin batzuri atxekiak diren gazteei, adibidez. Esango litzateke poz hartzen dutela beren buruak egoera horretan ikusteaz; are gehiago, aitzakiatzat hartzen dute drogari atxekitzeko edo beste ezein jokabidetarako. Droga eta beronekiko atxekidura justifikaturik dago, mito bihurtu dute, ezin abandonatu duten zirkunstantzia bat bilakatu zaie, eta, ondorioz, aitzakia erraza zaie dauden egoeran jarraitzeko, alternatiba bakarra sistemak ezarritako lakioan erortzea bait litzateke.

Jarrera bera hartzen dute gazte hauekin edo berauengandik hurbil dabilzten erakunde edo pertsonak ere. Jarrera paternalista asumitzen dute, ez dute drogarekiko menpetasuna eztabaidatuko; aitzitik, beren aktibitate nagusiena gizarte-egituretara zuzenduko dute, eta ez diote gazteari exijituko dagokion lekua eta erantzukizuna hartu edo bere egoera onar ditzan.

3. Tokikomania: ongi pasatzea

Aitzakia honen aurkipenak, gazteriaren sektore batean, garrantzirik handiena du. Izan ere, gazteria honentzat arazoa hau bait da: nola bizirik iraun giro jakin horretan, nola «kolokatua» egon frustrazio sozialetik kanpo, hau da, nola bere buruari sentiarazi ondo pasatzen ari dela. Ondo pasatu, inolako kezkarik gabe: horra arazoaren muina eta funtsa, horretarako legezkontrako drogari nahiz beste edonolako egoerari lotu behar bazaio ere: alkoholari, tabakoari, porroari, dantzari, taldean harat-hunat ibiltzeari, orduak nola doazen begira jarriarik, edonolako harremanetan abiaturik, mintzaketa aspergabean, esateko modu berriak asmatzen, betiko gauza atseginetan buru-belarri murgilduta, inguruan ditzuten arazo sakonetarako ardurarik txikiena ere erakutsi gabe: langabezia, familiarekiko menpetasuna, poliziaren eraso, sexua, haserre, zapalkuntzaren eta norbere ahuldadearen gainean barre eginez.

Horra nolatan atxekidura bihurtzen den norbere bizitzan betekizun nagusiago bat asumitzetik, bizitzaren aurrean erantzukizuna hartzetik libre geratzea.

Zentzu honetan, ez da batere gauza berririk ematen gazteriaren baitan legezko gazteari buruz; gizarteak eskaintzen dio eredu bat eta derrigorrez jarraitu behar zaio, eta bere jokabidea egokitu be-

har dio. Gazteri zati honek ez du gizartearen aurkako jarrerarik hartuko, ez du kritikatu, ez ukatu; alderantziz, onartu egingo du. Kontsumora bultzatzen duten medioen mende, zorabioak hartuta bezala dago gaurko gizartea; legezko drogak, farmakoak, masa-ikuskariak faktore haluzinagarri bilakatu zaizkio. Hain hartuta dago, egon ere, eritzi objektiboa ematen edo portaera sobria duen norbait, pertsona arrarotzat ikusiko bait da.

Drogarekiko atxekipenak zoriontsu sentiaraz lezake aldi baterako bere mende daukana, gaztea gure kasuan, frustrazioan sunsittua ikusten bada, bereziki. Drogak eskaintzen dion *relax* egoera horretan, mundu estraino batera eramana sentitzen da, lurreen geratu diren gizakiek sumatu ere ezin duten konstelazio batera jaso.

Bizitzako maitasun handia bihurtu liteke droga, zeinaren aurrean gainerako guztia ukatzea ontzat eman bait liteke. Hain da horrela, drogarekiko atxekipena eztabaidatzen ez duen pertsona, droga eskuratzen diena, edo droga baten ordez beste bat aldatzen diena bakarrik izango bait da haien begietan ondo ikusia.

4. Ghettoa, irudi desberdintzailea

Atxekipen-prozesuan beste urrats nagusia, beren irudia aintzartotzat hartzen dutenengana biltzen direnean ematen dela esan liteke. Itxuraz, gizartea ukatzeko darabilten era bat dela esan liteke; baina ez da inola ere ukapen sakona. Jarrera desberdintzaileak hartuko dituzte janzkeran, mintzaeran, etab.; baina beti ere kontsumoaren bezero leialak jarraituko dira, tankera berezia hartzen bada ere kontsumoak.

Gazteri zati batek gizartearekiko antagonismoa kontrakultura-
ra lerrotzen duen bitartean, drogari atxekia dagoenak kanpoko eremuak garbi zehazten ditu, bere kidekoetara mugatzen ditu harreman pertsonalak, ez du hauekin bizitz proiekturik egiten, kontsumora zuzendutakoak baizik.

Itxitura horren barruan ikusten duelarik bere burua, erra gaiztoa sentitzera irits liteke gainerako jendearen aurka; gizartearen aurka mendeku hartzeko grina gaiztoak jaten dio barrua. Jarrera hori izan ohi da droga iristeko beharrezko dituen operazioak burutzeko plataforma psikologikoa.

Droga garestien eraginpean ghettoan bizitzera iristen bada, droga-trafikoarekin eta are mafia handiekin harremanetan amaitu-

ko du. Eta horrek, sarritan, jokabide-arau batzuren mende jarriko du; disziplina bat ezarriko diote, nekez saihestu ahal izango duena.

5. Pobrezia, degradazioa, enkapsulamendua

Egia da gazteek baliabide gutxiagorekin irits dezaketela zorian-maila jakin bat, helduek ez bezala, eta horrexegatik egotzi ohi zaie desafio-jarrera. Alabaina, gazte gehienak, drogaren mende egon nahiz ez, errekurtsio minimorik gabe aurkitzen dira, eta egoera horretan bere buruaren jabe izan nahiarekin kontraesanera galdudak daude, ezin projekturi jarraipena ematea oso zaila bait zaie. Gizarteak ez du inolako plangintzarik egin haientzako, eta, beraz, projektu legaletik kanpo geratzen dira, erreserba huts bat besterik ez direlarik.

Ez da harritzeko, beraz, gazteri zati horrek bere ahalmenak arian arian galtzea, gaurkoa bezain giro hostile honetan protagonismo ausart baten bidez bizitzako arazo larria bideratzen ez badu, eta, alderantziz, bere baitatik iheska badabil. Drogak eskaintzen dion zorionaldiak bizitza laburra du. Laster ikusi ohi da zakuaren barrena, non beste errealitateak ere ageri bait dira.

Gizartearen eraso alde guztietatik sentitzen du. Garbi ageri da hori legaltasunari borrokarekin erantzuten dion toxikomanoan. Komisaldegiak, auzitegiak, gartzelak ezagutuko ditu. Doi-doi daki bizitzea zer den, are gutxiago aietasunean bizitzea zer den, eta ez du aintzakotzat hartzen gizarteak baduela ahalmen indibidua nahi bezala zapaltzeko. Sarritan, ez du jakingo ere zertan den bere expedientea, edo nor den bere arazoaz arduratzen den abogadua. Erants diezaiogun eraso honi mafiaren aldetik datorkiona, edo kidekoek egiten diotena, azken batean guztien biktima bait da.

Iraupen-kapazitatea ere pixkana-pixkana galduz doa. Bizitzan ezagutu ditu pertsona edo situazio jakin batzu, bere arreta eta are maitasun-sentimendua piztarazi diotenak. Gainerako gizakiek bezalaxe, zerbaitekin edo norbaitekin geratu nahi luke, adiskideren batekin, amodioren batekin. Baina, ez da gauza bere aldetik ezertxo ere eskaintzeko, fideltasun minimoa, esate baterako. Emanagoa da amets egiteari, baliozko projektuak egiteari baino. Nola adiskidetasunak hala maitasunak neke-uneak ere ezagutzen ditu, erantzun bat eskatzen du; eta, horra, urteetan projektu minimorik egiteko gauza izan ez den batek ezin gaintu ditu erritmo-aldaketa horiek.

Enkapsulamendua ageri da azken irtenbide bezala. Gizartea ez ezen, kideak ere bere iseka eta burlen objektu bihurtzen ditu, eta azken batean, bere burua ere nahiko irrigarri eta irreal ikustera iristen da. Irudimena hertsatzen du eta ez du biderik aurkitzen aurrean edo urratsak emateko indarrik.

Kinka horretan jendearen aurrean gazte akitua bezala ageri da, berehalako autodestruktzioa onartzeko prest dagoen izaki bihurtu da, edo bere burua urkatzeko arrisku larrian. Zoritxar hauek nahiko ez balira bezala, konfidantza guztia galdua dute beren buruan, eta ez dute onartzen beren partea gizarteak ezarritako antagonismoan.

6. Konklusioak

Ez ditugu idatzi ohar hauek drogari atxekiak edo bere buruaren aurrean nahiz besteren aurrean kontraktasun-jarrera galefzaten dioten zirkunstantzien mende dagoen gazteak bizi duen erreallitateari buruz puntu batzu finkatzeko asmoz, araubide praktikoak emateko baizik.

Lehenik esan behar dugu, gazteei kriminal-errua egotea gure gizartean oso zabaldua dagoen joera dela, beste helburu batzu bait dituzte. Izan ere, gaurko gizarte-egiturak babesten dituzten gobernuak ez dute, berez, gizartearen arreta egiazko arazotik alden du besterik egingo. Erakunde herritarrak izango dira gaurregun gazteriaren tratamendu egoki baten alde mobilizatuko diren bakarrak, gizartean minimoki integra daitezten.

Bigarrenik, gobernuen distrakzio-ahalegin hauei jarrera paternalista erantsi behar zaie, ez bait da itxaron behar hezkuntza egiturak aldatzeko inolako esfortzurik egingo dutenik; ondorioz, luza-rorra gutziz ezezkorra bilakatuko da jarrera hori.

Hirugarrenik, alferrik ibiliko gara aldaketaren bila, ez badira aldatzen abandono soziala determinatzen duten faktoreak. Hau da, drogari atxekiekin lanean ari direnak ez zaizkio alor jakin bati bakarrik lotu behar, gainerako herri-egiturekin zerikusirik ez duen bati, alegia; baizik eta ekintza eraginkorrago eta sakonagotarra jo behar dute, irakaskuntza zentruetan eta herriari hurbil zaizkion sektoreetara zabalduz mugimendua. Zentzu honetan, erakunde politiko txikiagoek ere parte hartu behar lukete, udalak direla, diputazioak edo aspirazio nazionalak dituzten gobernuak,

edo erlijio-erakundeak; projektuak egiterakoan, eguneroko erreallitateari bizkar ematen dioten beste erakundeetatik ihes eginez.

Eta, azkenik, drogaren trafikoa eta onartu eta legalizatua da-goen drogaren kontsumora daraman eragintza, goi-mailan da-goen inoperantziaren eta estatu bateko arduradun politikoen bo-rondate-faltaren froga bezala jo behar da.

Euskaratzailea: Jose Antonio Agirre
Askagintza

ADICCION A LA DROGA Y ESTRUCTURAS SOCIALES CONSOMMATEURS DE DROGUE ET STRUCTURES SOCIALES

Este artículo describe las características que, como grupo social, muestra la ju-ventud, dentro del cual se hace el toxicómano.

1. Rechazo de la sociedad legal. Si este rechazo en algún sector es puntual y parcial, en otro gran sector se rechazan los valores tradicionales (religión, familia, estructuras políticas, interpretaciones históricas y símbolos).

2. Utilización de un rol. Mientras un sector de esa juventud que rechaza la so-ciedad actual lucha y se enfrenta a ella, otro sector se asienta en su propia debilidad, cayendo en «el narcisismo de su propia opresión» y adopta una postura pasiva, un papel de víctima.

3. La toxicomanía, el pasarlo bien. Dentro de ese papel de pasividad su proble-ma es cómo tener la sensación de pasarlo bien más allá de la frustración social. La droga efectúa por un tiempo el efecto milagroso de dar a jóvenes frustrados la sen-sación de ser dichosos.

4. Ghetto, imagen diferenciadora. Otro paso en la adicción es la reclusión en un entorno de personas. Se marcan las diferencias externas frente a los demás, a los cuales se desprecia. Las relaciones se limitan al ghetto, a la red de tráfico y las mafias.

5. Pobreza, degradación, encapsulamiento. La mayoría de los jóvenes, droga-dictos o no, carecen de recursos mínimos. La drogadicción tiene una luna de miel corta. Pronto aparece la degradación. Se produce el acoso social, tanto policial, como el de la mafia o el de sus colegas. Decrece su capacidad de retención, de ofer-ta, de fidelidad. El encapsulamiento aparece como posibilidad última de vida.

Concluye el artículo denunciando la insuficiencia de todo tratamiento de la dro-gadicción que no busque un cambio a fondo de las estructuras sociales actuales, y

que no incida en el cambio de actitud del joven, y la falta de voluntad de combatir el tráfico de droga por parte de los responsables políticos de un estado.

Cet article décrit les caractéristiques des jeunes, en tant que groupe social, au milieu desquels se fait le toxicomane.

1. *Refus de la société légale.* S'il est vrai que ce refus est chez certains ponctuel et partiel, chez un grand secteur il s'agit du refus des valeurs traditionnelles (religion, famille, structures politiques, interprétations historiques et symboles).

2. *Utilisation d'un rôle.* Tandis qu'un secteur de cette jeunesse qui refuse la société actuelle lutte et s'affronte à elle, un autre secteur s'installe dans sa propre faiblesse, tombe dans «le narcissisme de sa propre oppression» et adopte une attitude passive, un rôle de victime.

3. *La toxicomanie, le plaisir.* Dans ce rôle de passivité le problème de ces jeunes est de pouvoir atteindre la sensation de plaisir au delà de la frustration sociale. La drogue, en effet, produit passagèrement l'effet miraculeux de donner aux jeunes frustrés la sensation d'être heureux.

4. *Ghetto, image différenciatrice.* La réclusion dans un groupe de personnes constitue un autre pas dans la toxicomanie. Ils marquent les différences externes face aux autres, qu'ils méprisent. Les rapports se limitent au ghetto, au réseau du trafic et aux maffias.

5. *Pauvreté, dégradation, confinement.* La plupart des jeunes qui s'adonnent à la drogue ou non, manquent des ressources minimums. La lune de miel assurée par la drogue est très courte. La dégradation apparaît vite. Le harcèlement social se produit, qu'il soit policier, de la mafia ou des collègues eux-mêmes. Leur capacité de retention, d'offre, de fidélité décroît. Le confinement apparaît comme la dernière possibilité de vie.

L'auteur conclut en dénonçant l'insuffisance de tout traitement de personnes adonnées à la drogue qui ne recherche pas un changement de fond des structures sociales actuelles, et qui n'agisse pas dans le changement d'attitude du jeune. Il dénonce, d'autre part, le manque de volonté, pour combattre le trafic de la drogue, de la part des responsables politiques de l'état.